

Marc van Opijnen¹

Vrijwel gelijktijdig met het verschijnen van dit SJB – op 12 april 2019 – wordt de website ‘Rechtspraak.sr’ gelanceerd. Op deze internetsite is informatie te vinden over de rechterlijke organisatie in Suriname en de werkzaamheden van het Hof van Justitie. Juristen zullen een bijzondere belangstelling hebben voor de uitsprakendatabank die een integraal onderdeel vormt van de website. Deze databank staat in dit artikel centraal. Allereerst wordt kort de voorgeschiedenis geschetst (§ 1), vervolgens worden de regels omtrent selectie (§ 2) en anonimisering (§ 3) beschreven. Van de daadwerkelijke realisatie wordt verslag gedaan in § 4. Daarna wordt de databank zelf beschreven, waarbij in § 5 allereerst de bijzondere rol van het ‘SRU-nummer’ wordt behandeld; § 6 bevat een korte gebruiksaanwijzing voor de databank. In § 7 wordt het artikel afgerond met een korte slotbeschouwing.

1. Voorgeschiedenis

Openbaarheid van rechtspraak is essentieel voor een democratische rechtsstaat; in ons digitale tijdperk maakt de toegankelijkheid van op zijn minst een selectie van de belangrijkste rechterlijke uitspraken een wezenlijk onderdeel uit van die openbaarheid. Het versterkt de zichtbaarheid en de transparantie van de rechterlijke macht en is onmisbaar voor de rechtseenheid, de rechtszekerheid en de rechtsontwikkeling.² Voor burgers, bedrijven en vooral de juridische beroepsgroep is het belangrijk om te weten hoe geschillen door de rechter worden beslecht en hoe het recht zich ontwikkelt.

In Suriname is in het verleden slechts sporadisch jurisprudentie gepubliceerd. De eerste bundel van de ‘Surinaamse Jurisprudentie’ verscheen in 1947. Verdere bundels zijn gepubliceerd in de periode 1948 tot en met 1994, zij het met een onderbreking van ongeveer 20 jaar (tussen 1970 en 1990).³ Ter verzekering van een regelmatige uitgifte van daarvoor in aanmerking komende rechterlijke uitspraken werd in 1970 een redactiecommissie in het leven geroepen.⁴ In 1974 werd de Stichting tot Uitgave van Surinaamse Jurisprudentie (SUSJ) opgericht. Naast de uitgifte van de Surinaamse Jurisprudentie heeft de SUSJ in 1977 tevens de aparte bundel ‘Geschillen tussen burger en overheid 1937-1977’ gepubliceerd. In 2010 is het bestuur van de SUSJ door het Ministerie van Justitie en Politie opnieuw bemenst maar desondanks is de ‘Surinaamse Jurisprudentie’ niet meer uitgegeven.

Daarnaast verscheen in mei 1963 het eerste exemplaar van het Surinaams Juristenblad (SJB). Het inmiddels 56-jarige SJB is erin geslaagd om, met enige onderbrekingen, gemiddeld twee keer per jaar een editie uit te brengen waarin naast juridische artikelen ook belangwekkende vonnissen worden gepubliceerd, soms met annotaties.

¹ mr. dr. M. van Opijnen is adviseur rechtsinformatica bij het Kennis- en Exploitatiecentrum Officiële Overheidspublicaties (UBR|KOOP) van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in Nederland. Hij was betrokken bij het vooronderzoek naar en de realisatie van de databank.

² Zie over het juridisch kader met betrekking tot de publicatie van uitspraken onder meer M. van Opijnen, Rechterlijke uitspraken op internet, Surinaams Juristenblad 2015/1, blz. 72-80.

³ In oktober 1972 heeft mevr. mr. I. A. de Jong, wetenschappelijk medewerkster aan de Juridische Faculteit van de Universiteit van Suriname, een register gepubliceerd waaruit valt af te leiden dat er in de perioden 1922-1946 en 1958-1962 geen uitspraken zijn gepubliceerd.

⁴ Bij beschikking no. 7263 van 28 juli 1970.

Ten slotte heeft ook de Stichting Juridische Samenwerking Suriname-Nederland (SJSSN) zich de afgelopen jaren toegelegd op het verzamelen van rechterlijke uitspraken ten behoeve van de dienstverlening door de Juridische Bibliotheek Suriname ‘Mr. K.C. Gonçalves’, alsook voor onderwijsmateriaal ten behoeve van de opleidingen die onder auspiciën van de SJSSN worden verzorgd.

Vanuit de wens om de toegankelijkheid van de eigen uitspraken te verbeteren – zowel ten behoeve van de eigen organisatie als van het algemeen publiek – heeft het Hof van Justitie in 2015 de SJSSN verzocht een vooronderzoek te verrichten naar de technische en organisatorische mogelijkheden voor het opzetten van een databank. Het vooronderzoek werd gefinancierd door de Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden, en werd feitelijk uitgevoerd door de werkgroep Vooronderzoek Ontsluiting Surinaamse Rechterlijke Uitspraken (VOSRU).⁵

Het omvangrijke VOSRU-rapport bevatte onder meer een plan van aanpak, een functioneel ontwerp voor de databank en een voorstel voor het Selectie- en anonimiseringsbesluit.

2. Een selectie van uitspraken

Met enkele kleine wijzigingen in het voorstel, heeft het Hof op 23 april 2018 het ‘Selectie- en anonimiseringsbesluit Hof van Justitie’ vastgesteld. Het besluit is gepubliceerd op de website, daarom kan hier worden volstaan met een samenvatting van de belangrijkste bepalingen. In de artikelen 3 tot en met 5 van het besluit is het publicatiebeleid vastgelegd. De vonnissen en uitspraken van het Hof in straf-, uitleverings-, wrakings-, civiele en ambtenarenzaken zullen worden gepubliceerd volgens het ‘negatieve selectie criterium’: al deze uitspraken worden gepubliceerd, tenzij de uitspraak inhoudelijk (vrijwel) volledig overeenkomt met een reeds in de databank opgenomen uitspraak of indien de uitspraak (vrijwel) volledig bestaat uit standaardformuleringen, bijvoorbeeld ingeval van kennelijk niet-ontvankelijkheid, kennelijke ongegrondheid of rechterlijke onbevoegdheid. Ook vonnissen van de kantonrechter in strafzaken waartegen beroep is aangetekend zullen worden gepubliceerd.

Het positief selectie criterium – ‘niet publiceren tenzij’ – is van toepassing op (eind)beschikkingen van het Hof in civiele en strafzaken, beschikking van de rechter-commissaris in strafzaken, vonnissen van de kantonrechter in strafzaken indien daartegen geen beroep is aangetekend en vonnissen en beschikkingen van de kantonrechter in civiele, extrajudiciële en beschermingszaken. Dergelijke uitspraken dienen wel te worden gepubliceerd indien (art 3 lid 1):

- a) *de zaak voor, tijdens of na de behandeling ter zitting aandacht heeft gehad van de publieke media in de ruimste zin des woords;*
- b) *de uitspraak in een op de juridische beroepsgroep gericht medium is besproken;*
- c) *de uitspraak van bijzonder belang is voor bepaalde beroepsgroepen of belangengroeperingen;*
- d) *de uitspraak mede de belangen raakt van natuurlijke of rechtspersonen die geen partij waren in het geding;*
- e) *de uitspraak een jurisprudentievormend karakter heeft, bijvoorbeeld doordat een eerdere jurisprudentielijn wordt gewijzigd, genuanceerd, ingeperkt of uitgebreid, of doordat een bepaalde casuïstiek of wettelijke bepaling voor het eerst aan het oordeel van de rechter is onderworpen.*

⁵ De werkgroep van het vooronderzoek bestond uit mr. Judith H.M. van der Gugten (projectleider), Lloyd Cameron (ICT-adviseur) en mr. Georgine L. de Miranda (portefeuillehouder ontsluiting rechterlijke uitspraken van het Hof). De projectgroep werd ondersteund door mr. dr. Marc van Opijnen.

Deze selectiecriteria moeten ervoor zorgen dat de databank wordt gevuld met uitspraken die belangwekkend zijn voor niet direct bij de zaak betrokkenen.

3. Anonimisering

Rechtspraak is openbaar. Behoudens bijzondere situaties zijn de zittingen voor het publiek toegankelijk, en dat geldt ook voor de zittingen waarin de uitspraak wordt gedaan. Deze openbaarheid dient de legitimiteit en controleerbaarheid van de rechtspraak, maar dit impliceert niet dat de persoonsgegevens van alle bij een zaak betrokkenen tot in de eeuwigheid op internet te raadplegen moeten zijn. Voor het bevorderen van de rechtseenheid en het verkrijgen van inzicht in de rechtsontwikkeling zijn persoonsgegevens niet van belang; zeker in een klein land als Suriname zou de publicatie van allerlei persoonlijke details ongewenste effecten kunnen hebben op privacy, sociale cohesie en zelfs op de bereidheid om conflicten door de rechter te laten beslechten.

In het Selectie- en anonimiseringsbesluit is daarom vastgelegd dat alle uitspraken in de databank worden geanonimiseerd. Een uitzondering is mogelijk; artikel 7 lid 2 bepaalt: *“Bij wijze van uitzondering kan door de rechter worden bepaald dat anonimisering achterwege wordt gelaten ten aanzien van personen die door beroep of handelwijze vrijwillig de publiciteit hebben gezocht of aanvaard, en waarbij de litigieuze zaak op dat publiek functioneren betrekking heeft.”*

Uitspraken worden geanonimiseerd door persoonsgegevens te vervangen door een korte aanduiding van de rol van die gegevens in de tekst; deze rolaanduiding wordt geplaatst tussen blokhaken. Dit leidt tot bijvoorbeeld: [verdachte], [woonplaats], [getuige 2] en [geboortedatum]. Enerzijds is hierdoor kenbaar waar de woorden van de rechter zijn vervangen, anderzijds blijft de tekst leesbaar en begrijpelijk.

4. Totstandkoming van de databank

Alhoewel het VOSRU-rapport reeds in 2015 gereed was, kon – door externe omstandigheden – pas in 2018 worden begonnen met het uitvoeren van het projectplan. Deze fase is gefinancierd door het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken gefinancierd. Door het Hof van Justitie is het ontwikkelen van een website en databank, alsmede het beheer voor een periode van twee jaar, uitbesteed aan SJSSN. SJSSN heeft, in overleg met het Hof, een werkgroep belast met het gehele ontwikkeltraject: de Projectgroep Ontsluiting Rechterlijke Uitspraken Suriname (PORUS).⁶ De werkzaamheden van de projectgroep omvatten onder meer de aanbesteding van het technische werk en het begeleiden van het gehele ontwikkeltraject. Daarnaast was de werkgroep verantwoordelijk voor het verzamelen, scannen, anonimiseren en in de databank plaatsen van ten minste 550 uitspraken historische uitspraken. De totale werkzaamheden hebben circa vijftien maanden in beslag genomen. Daarmee heeft het project iets langer geduurd dan gepland, maar het project is uitgevoerd binnen het beschikbare budget en zonder concessies te doen aan de beoogde functionaliteit.

Vier verschillende Surinaamse bedrijven hebben gewerkt aan het grafisch ontwerp en het bouwen en testen van website en databank. Voor de redactiewerkzaamheden werd een afzonderlijke site gemaakt, met onder meer een speciale module voor het anonimiseren van de uitspraken. Voor het redactiewerk zelf zijn verschillende mensen met een juridische achtergrond ingeschakeld. Dit bleek een aanzienlijke klus, die extra lastig was omdat al dit werk moest worden gedaan voordat de software gereed was. Allereerst moesten de uitspraken

⁶ De projectgroep bestond uit mr. Judith van der Gugten (projectleider), Lloyd Cameron (ICT-adviseur) en mr. dr. Marc van Opijnen (expert jurisprudentiedatabanken), bijgestaan door mr. Sandra Nanhoe-Gangadin (vertegenwoordiger Hof van Justitie).

uit de verschillende bronnen worden verzameld, waarbij er goed op moest worden gelet dat uitspraken niet dubbel zouden worden opgenomen. Word-bestanden konden relatief snel worden verwerkt, maar de vele uitspraken die alleen op papier beschikbaar waren, moesten eerst worden gescand en omgezet naar tekst. Vanwege de soms povere kwaliteit van de originele documenten moest de tekst vaak woord voor woord worden gecontroleerd; in sommige gevallen moest de volledige uitspraak worden overgetypt. Dat gold ook voor documenten waarvan alleen oude pdf-scans beschikbaar waren. Het anonimiseren van de uitspraken en het schrijven van goede inhoudsindicaties vergden juridisch inzicht en accuratesse en kostte dus ook veel tijd.

Ten tijde van het schrijven van dit artikel werd nog volop gewerkt aan het vullen van de databank. De geplande 550 historische uitspraken zullen zeker worden gehaald, al zullen enkele uitspraken misschien een paar weken later zichtbaar zijn.

De databank bevat veel recente uitspraken van het Hof van 2017 en 2018, de uitspraken die tussen 2010 en 2018 zijn gepubliceerd in het Surinaams Juristenblad en uitspraken die zijn opgenomen in het onderwijsmateriaal van de SJSSN. Ook werden verschillende uitspraken beschikbaar gesteld door particulieren.

5. De sleutelrol van het SRU-nummer

Voordat we hieronder de zoekfuncties van de databank bespreken, staan we eerst stil bij het SRU-nummer. ‘SRU’ staat voor ‘Surinaamse Rechterlijke Uitspraken’. Het SRU-nummer is vergelijkbaar met de *European Case Law Identifier* (ECLI), die onder meer op Rechtspraak.nl wordt gebruikt:⁷ een uniek nummer voor iedere gepubliceerde uitspraak en een standaard voor het maken van verwijzingen. Het SRU-nummer is een vergelijkbare rol toebedacht voor Suriname.

Het SRU-nummer is een unieke code die is toegekend aan alle uitspraken in de databank op Rechtspraak.sr. Het bestaat uit vier vaste elementen, gescheiden door afbreekstreepjes:

- de afkorting 'SRU', waardoor deze code altijd als zodanig herkenbaar is;
- de afkorting voor de instantie die de uitspraak heeft gedaan:
 - HvJ: Hof van Justitie;
 - K1: Kantongerecht Eerste Kanton;
 - K2: Kantongerecht Tweede Kanton;
 - K3: Kantongerecht Derde Kanton;
- het jaar waarin de uitspraak is gedaan;
- een uniek volgnummer. Deze nummering start opnieuw voor elk jaar, voor elk gerecht.

Het SRU-nummer is persistent: het zal nooit veranderen, en alle SRU-nummers zullen altijd in de databank te vinden blijven (zelfs in het uitzonderlijke geval dat de publicatie van een uitspraaktekst wordt ingetrokken).

Omdat het SRU-nummer onveranderlijk is, wordt aangeraden om het altijd te gebruiken bij het verwijzen naar een uitspraak. Meer informatie hoeft daarbij in beginsel niet te worden verstrekt: aan het SRU-nummer kan men immers direct zien door welke instantie en wanneer de uitspraak is gedaan. Bovendien kan iedereen weten dat de uitspraak in de databank kan worden gevonden, want alleen uitspraken in de databank hebben een SRU-nummer. Met nadruk zij erop gewezen dat het SRU-nummer geen enkele relatie heeft met het zaaknummer. Voor citeerdoeleinden kan het zaaknummer beter niet worden gebruikt. In één zaak kunnen immers meerdere uitspraken zijn gedaan, en van sommige uitspraken is het zaaknummer niet

⁷ De ECLI wordt ook gebruikt in zestien andere lidstaten van de Europese Unie en door drie Europese gerechten.

eens bekend. Omdat het zaaknummer in het verleden wel vaak is gebruikt voor verwijzingen, kan er in de databank natuurlijk wel op worden gezocht.

Wilt u een hyperlink maken naar de uitspraak, dan kunt u – wanneer u de uitspraak in de databank hebt gevonden – het adres uit de adresbalk van uw browser kopiëren. Deze ziet er zo uit: <https://rechtspraak.sr/SRU-HvJ-2018-14>. Citeert u een SRU-nummer echter in een lopende tekst, gebruik dan gewoon het SRU-nummer, en laat ‘<https://rechtspraak.sr>’ weg. Gebruik bij een verwijzing altijd het volledige SRU-nummer en beperk u niet tot bijvoorbeeld: ‘HvJ-2018-3’, want de lezer weet dan direct dat bedoeld is een verwijzing naar een SRU-nummer te maken. Laat ook andere delen niet weg, want behalve SRU-K2-2018-1 kunnen ook SRU-K1-2018-1 en SRU-K2-2019-1 bestaan.

6. Een korte gebruiksaanwijzing

De uitsprakendatabank heeft een uitgebreide toelichting. Deze kunt u vinden in het linker menu; het wordt aangeraden deze aandachtig door te lezen. Hier kunnen we volstaan met een korte samenvatting van de gebruiksmogelijkheden. De databank heeft twee zoekmogelijkheden: eenvoudig zoeken en uitgebreid zoeken. Het zoekscherm voor eenvoudig zoeken heeft slechts één zoekveld. U kunt er zoeken op een SRU-nummer, maar ook op woorden die in de tekst van de uitspraak voor moeten komen.

In het zoekformulier voor uitgebreid zoeken kunt u een zoekvraag meer precies formuleren. U kunt gebruik maken van één of meer van de volgende zoekvelden.

- **SRU-nummer**
In dit zoekveld kunt u een SRU-nummer intikken of plakken. U zult merken dat alle SRU-nummers die voldoen aan wat u intikt direct worden getoond. Hoe meer u typt, hoe kleiner deze lijst wordt. Om tijd te besparen hoeft u niet te beginnen met de letters 'SRU'. U kunt ook beginnen met het typen van de instantieafkorting of het jaar.
- **Instantie**
Standaard wordt gezocht naar uitspraken van alle instanties, maar hier kunt u uw zoekopdracht beperken.
- **Datum**
U kunt uw zoekopdracht beperken tot een bepaalde tijdsperiode. Allereerst kunt u kiezen of het moet gaan om de uitspraakdatum of de publicatiedatum. Gebruik van de publicatiedatum kan erg handig zijn om te onderzoeken of er sinds een vorige raadpleging nog uitspraken aan de databank zijn toegevoegd. Zo kunt u bijvoorbeeld iedere week een overzicht opvragen van de nieuw toegevoegde uitspraken – ook al zijn die uitspraken misschien jaren geleden gedaan. Vervolgens kunt u instellen of u wilt naar zoeken op een periode tussen twee data (de standaardinstelling), of naar uitspraken die op, voor of na een bepaalde datum zijn gedaan.
- **Zaaknummer**
Zaaknummers zijn (indien bekend) in de databank opgenomen. Net als bij het zoeken naar een SRU-nummer kunt u op een willekeurige plaats in het zaaknummer gaan typen: alle zaaknummers die voldoen aan de letters die u intypt, worden direct getoond.
- **Rechtsgebied**
Alle uitspraken in de databank zijn ingedeeld in een van de volgende vier rechtsgebieden: civiel recht, strafrecht, ambtenarenrecht en burger-overheid. U kunt uw zoekactie beperken tot één of meer van deze rechtsgebieden.
- **Tekst**
U kunt natuurlijk ook zoeken op woorden die in de tekst voor moeten komen. Naast het veld waarin u de zoekwoorden kunt invoeren staat een keuzemenu. Standaard staat

deze ingesteld op 'uitspraak en inhoudsindicatie'. U kunt er echter ook voor kiezen om alleen in de uitspraaktekst of alleen in de inhoudsindicatie te zoeken.

Op de resultaatpagina ziet u allereerst hoeveel uitspraken er met uw zoekopdracht zijn gevonden. In eerste instantie worden er niet meer dan tien resultaten weergegeven. Wilt u er meer zien, dan kunt u onderaan de pagina telkens de tien volgende uitspraken opvragen.

De sorteervolgorde staat standaard ingesteld op 'relevantie'. De zoekmachine houdt daarbij rekening met hoe vaak en waar de zoekwoorden in een document voorkomen. U kunt ook laten sorteren op publicatiedatum (nieuwste boven) of uitspraakdatum (nieuwste boven of oudste boven). Om de resultaatset in te perken zijn er filters voor instantie, rechtsgebied, uitspraakdatum of publicatiedatum.

Van iedere gevonden uitspraak worden getoond: SRU-nummer, instantienaam, zaaknummer, uitspraakdatum, publicatiedatum, rechtsgebied, relaties (indien aanwezig) en de inhoudsindicatie. Vermelde relaties hebben alleen betrekking op processuele relaties (zoals eerste aanleg versus hoger beroep of tussenuitspraak versus einduitspraak). De inhoudsindicatie is een korte tekst die iets zegt over de juridische of feitelijke inhoud van de uitspraak. De inhoudsindicatie valt niet onder verantwoordelijkheid van de rechter, maar is geschreven door de redactie van de databank of overgenomen uit tijdschrift of onderwijsbundel. De inhoudsindicatie kan bestaan uit een kleine samenvatting, enkele trefwoorden, aanduiding van relevante wetsartikelen en/of een letterlijk citaat van dictum of belangrijkste rechtsoverwegingen.

Om de volledige tekst van de uitspraak te lezen, klikt u op het SRU-nummer. Op de uitspraakpagina ziet u dezelfde gegevens als op de resultaatpagina, plus natuurlijk de volledige tekst van de uitspraak. Daarbij zijn de gebruikte zoektermen gemarkeerd, zodat u snel kunt zien waar de gezochte woorden in de tekst voorkomen. Met het printersymbooltje rechts bovenaan de pagina kunt u de uitspraak printen.

7. Tot slot

Door velen is reikhalzend naar deze databank uitgekeken. De realisatie ervan – door vereende inspanning van alle betrokkenen – mag dan ook gerust een mijlpaal in de geschiedenis van de Surinaamse rechtspraak worden genoemd. Studenten – aan de universiteit of bij de opleidingen van de SJSSN – krijgen een schat aan studiemateriaal beschikbaar, burgers en bedrijven kunnen zelf nalezen wat de rechter in zaken van maatschappelijk belang nu precies heeft gezegd, wetenschappers krijgen er een belangrijke bron voor onderzoek bij en advocaten, officieren en andere juridische beroepsbeoefenaren krijgen beter inzicht in de rechtsopvattingen van het Hof. Ten slotte zal de databank als kennisarchief ook voor het Hof zelf – in afwachting van verdere automatiseringsontwikkelingen – een belangrijke rol spelen.

Ook u kunt een bijdrage leveren aan deze databank. Het streven was om in ieder geval 550 uitspraken in de databank te plaatsen voor de lancering van de website. Er zijn nog veel oude belangrijke en interessante uitspraken die opgenomen zouden moeten worden, maar de databankredactie beschikt daar niet over. De databankredactie roept dan ook een ieder op om nog ontbrekende oude uitspraken toe te sturen. Denkt u daarbij niet te snel dat een uitspraak niet interessant zou zijn; gezien de hierboven besproken selectiecriteria zullen de meeste uitspraken voor publicatie in aanmerking komen. De contactgegevens van de redactie vindt u in het linker menu van de databank onder 'Aanmelden uitspraak'.